

Agnieszka Jacewicz
Danuta Małkowska

KADRY I PŁACE 2023

**obowiązki pracodawców
rozliczanie świadczeń pracowniczych
dokumentacja kadrowa, podatkowa i ZUS**

Wydanie XXIV uaktualnione

Stan prawny: 1 lipca 2023 r.

ODDK Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa
Gdańsk 2023

© Copyright by ODDK Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa
oddk Gdańsk 2023

Redaktor prowadzący:
oddk Agnieszka Jacewicz

Opracowanie redakcyjne i korekta:
oddk Ewa Kapkowska-Niemczyk

Koncepcja i projekt okładki:
oddk Artur Zdulski

Skład tekstu:
Mariusz Szewczyk

Kopiowanie na dowolnych nośnikach, przedruk, rozpowszechnianie całości lub fragmentów bez pisemnej zgody Wydawcy – ODDK Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej – jest zabronione i zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 5.

Materiał powielany (kserowany) narusza prawa autorskie!

ISBN 978-83-7804-977-7

Wydawca: ODDK Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa
80-317 Gdańsk-Oliwa, ul. Obrońców Westerplatte 32A
www.oddk.pl; e-mail: oddk@oddk.pl; tel. 58 554 29 17
BDO 00035465

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Wstęp	13

Rozdział I NAWIĄZANIE STOSUNKU PRACY

1. Charakterystyka i zasady nawiązania stosunku pracy	16
1.1. Istota stosunku pracy	16
1.2. Wykonywanie pracy poza siedzibą pracodawcy – praca zdalna	22
1.3. Zanim dojdzie do podpisania umowy o pracę	29
1.4. Zawarcie umowy o pracę	31
2. Obowiązki pracodawcy wobec nowo zatrudnionych	34
2.1. Badania profilaktyczne	34
2.2. Zapoznanie z aktami prawa wewnętrznego oraz przepisami RODO	36
2.3. Dokumentacja pracownicza	44
2.4. Bezpieczeństwo i higiena pracy	54
2.5. Ustalenie stażu pracy nowo zatrudnionego pracownika	56
2.6. Obowiązki w zakresie ubezpieczeń społecznych, ubezpieczenia zdrowotnego oraz podatku dochodowego	57
2.7. Obowiązki informacyjne zakładu pracy wobec komornika	61
3. Sankcje za naruszenie prawa pracy	61
3.1. Odpowiedzialność pracodawcy	61
3.2. Odpowiedzialność osoby prowadzącej sprawy kadrowe	65
3.3. Upoważnienie pracownika do przetwarzania danych osobowych	66
4. Ochrona danych osobowych – stosowanie RODO w sprawach pracowniczych	67
5. Przykład – przyjęcie pracownika do pracy	74
6. Inne formy angażowania pracowników	86
6.1. Zatrudnianie młodocianych	86
6.2. Praktyka absolwencka	92

Rozdział II WYNAGRODZENIE ZE STOSUNKU PRACY

1. Wynagrodzenie za pracę i zasady jego ustalania	98
1.1. Istota wynagrodzenia i jego elementy składowe	98
1.2. Termin i sposób wypłaty wynagrodzenia	100
1.3. Ochrona wynagrodzenia za pracę	101
1.4. Wynagrodzenie minimalne	101

2. Czas pracy i jego ewidencja	104
2.1. Normy i wymiar czasu pracy	104
2.2. Systemy czasu pracy	114
2.3. Ewidencja czasu pracy	118
2.4. Praca w dni świąteczne i w porze nocnej	122
2.5. Czas pracy kadry kierowniczej	127
2.6. Odpoczynek i przerwy w pracy	128
3. Praca w godzinach nadliczbowych	134
3.1. Istota pracy w godzinach nadliczbowych	134
3.2. Ustalenie przekroczenia norm czasu pracy	135
3.3. Rekompensata za pracę w godzinach nadliczbowych	139

Rozdział III

ROZLICZANIE I DOKUMENTOWANIE WYNAGRODZEŃ

1. Procedura naliczania wynagrodzenia	148
1.1. Ustalenie przychodu pracownika	148
1.2. Składki na ubezpieczenia społeczne finansowane przez pracownika	149
1.3. Składka na ubezpieczenie zdrowotne	155
1.4. Zaliczka na podatek dochodowy od osób fizycznych – rozliczenie z urzędem skarbowym	157
1.5. Wpłaty na pracownicze plany kapitałowe (PPK)	200
1.6. Pozostałe potrącenia obowiązkowe z wynagrodzeń	210
1.7. Wynagrodzenie w walucie obcej	221
2. Składki finansowane przez pracodawcę	223
2.1. Składki na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i wypadkowe)	224
2.2. Składki na fundusze pozaubezpieczeniowe (FP, FS, FGŚP, FEP)	231
3. Dokumentacja związana z wynagrodzeniem pracownika	243
3.1. Dokumentacja i opłacanie składek ZUS	243
3.2. Dokumentacja wynagrodzeń	249
3.3. Przechowywanie dokumentacji wynagrodzeń	254
4. Przykład miesięcznego rozliczenia wynagrodzeń	258
5. Wynagrodzenie pracownika delegowanego za granicę	269
5.1. Zasady delegowania pracowników za granicę	269
5.2. Zasady opodatkowania wynagrodzenia za pracę w przypadku oddelegowania za granicę	271
5.3. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym od przychodów z pracy uzyskanych za granicą	276

Rozdział IV

WYNAGRODZENIE ZA CZAS NIEWYKONYWANIA PRACY

1. Urlop wypoczynkowy	284
1.1. Nabycie prawa, wymiar i zasady udzielania urlopu	285
1.2. Wynagrodzenie za czas urlopu	294
1.3. Ekwiwalent za niewykorzystany urlop	301
2. Inne dni wolne od pracy	306
2.1. Urlopy okolicznościowe	306
2.2. Zwolnienie od pracy z powodu siły wyższej	312
2.3. Urlop opiekuńczy	312

2.4. Urlop bezpłatny	314
2.5. Urlop wychowawczy	315
3. Wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy	323
3.1. Ustalanie prawa do wynagrodzenia lub zasiłku chorobowego	323
3.2. Zasady obliczania wynagrodzenia (i zasiłku) za czas niezdolności do pracy	328
3.3. Zasady obliczania wynagrodzenia za przepracowaną część miesiąca	341
3.4. Ujęcie składkowe i podatkowe świadczeń za czas choroby	344
4. Przykłady obliczania wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy	347

Rozdział V

ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE I SOCJALNE PRZYSŁUGUJĄCE PRACOWNIKOM

1. Świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa	362
1.1. Świadczenia związane z chorobą ubezpieczonego	365
1.2. Świadczenia z ubezpieczenia chorobowego związane z opieką nad dzieckiem lub innym członkiem rodziny	382
1.3. Przykłady obliczania zasiłków z ubezpieczenia społecznego	408
2. Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego	424
3. Pozostałe świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	426
3.1. Świadczenie przedemerytalne	426
3.2. Zasiłek pogrzebowy	428
3.3. Renta rodzinna	430
4. Świadczenia socjalne zagwarantowane w Kodeksie pracy	430
4.1. Odszkodowania i rekompensaty z tytułu utraty pracy	430
4.2. Odprawy rentowe i emerytalne	432
4.3. Odprawa pośmiertna	434
4.4. Ujęcie składkowe i podatkowe odpraw, odszkodowań, rekompensat	435

Rozdział VI

ROCZNE ROZLICZENIE Z URZĘDEM SKARBOWYM W ZAKRESIE PODATKU DOCHODOWEGO

1. Deklaracja roczna o pobranych zaliczkach na podatek dochodowy (PIT-4R)	438
2. Informacja roczna o dochodach oraz o pobranych zaliczkach na podatek dochodowy (PIT-11)	438
3. Roczne rozliczenie podatku dochodowego	443
4. Przykład rocznego rozliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych	445

Rozdział VII

OCHRONA STOSUNKU PRACY. ROZWIĄZANIE I WYGAŚNIĘCIE UMOWY O PRACĘ

1. Ustanie stosunku pracy	454
1.1. Ochrona stosunku pracy przed zwolnieniem	454
1.2. Wypowiedzenie stosunku pracy	461
1.3. Wygaśnięcie umowy o pracę	467
2. Obowiązki pracodawcy związane z rozwiązaniem umowy o pracę	473
2.1. Obowiązki wynikające z przepisów prawa pracy	473
2.2. Obowiązki związane z rozliczeniami publicznoprawnymi	479
2.3. Pomoc pracodawcy w sprawach emerytalno-rentowych	481
2.4. Przykład – zwolnienie pracownika z pracy	482

3. Upadłość lub likwidacja zakładu pracy	494
3.1. Obowiązki pracodawcy w przypadku likwidacji zakładu	494
3.2. Uprawnienia pracowników zlikwidowanego pracodawcy	499
3.3. Przywrócenie do pracy	502

Rozdział VIII POZAPŁACOWE ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE

1. Podróże służbowe pracowników	506
1.1. Krajowe podróże służbowe	509
1.2. Zagraniczne podróże służbowe	519
1.3. Ujęcie składkowe i podatkowe podróży służbowych	524
2. Ryczałty i ekwiwalenty za używanie prywatnego samochodu do celów służbowych	527
2.1. Ryczałt za samochód	528
2.2. Ekwiwalent za rzeczywiście przejechane kilometry	529
2.3. Ujęcie składkowe i podatkowe ryczałtów i ekwiwalentów samochodowych	530
3. Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych (ZFŚS)	533
3.1. Istota i cel tworzenia funduszu	533
3.2. Podmioty tworzące fundusz	537
3.3. Źródła i zasady tworzenia funduszu	538
3.4. Ujęcie składkowe i podatkowe w zakresie ZFŚS	543
3.5. Świadczenie urlopowe	545
4. Świadczenia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy	547
5. Pozostałe świadczenia pracownicze	550
5.1. Posiłki i napoje profilaktyczne	550
5.2. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych	551
5.3. Ubiór służbowy	558
5.4. Artykuły spożywcze na potrzeby pracowników	558
5.5. Inne świadczenia rzeczowe, nieodpłatne lub częściowo nieodpłatne udzielane pracownikom	559
5.6. Ujęcie składkowe i podatkowe pozostałych świadczeń pracowniczych	564

Rozdział IX ROZLICZENIE I DOKUMENTACJA WYNAGRODZEŃ OSÓB ZATRUDNIONYCH NA PODSTAWIE UMÓW CYWILNOPRAWNYCH

1. Charakterystyka umów cywilnoprawnych	570
2. Zasady podlegania umów cywilnoprawnych ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz wypłatom na PPK	596
2.1. Umowa-zlecenie	596
2.2. Umowa o dzieło	602
2.3. Zasady podlegania i rozliczania składek osób mających ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy-zlecenia	605
3. Rozliczenia z urzędem skarbowym i ZUS z tytułu umów cywilnoprawnych	609
3.1. Podatek dochodowy i składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne od umów-zleceń	609
3.2. Podatek dochodowy i składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne od umów o dzieło	619